

El moviment gimnàstic de l'Est (1a Part)

JUAN CARLOS FERNÁNDEZ TRUÁN*

Facultat de l'Esport.
Universidad Pablo de Olavide (Sevilla)

Correspondència amb autor

* jcfertru@upo.es

Resum

Aquest article tracta de donar resposta als orígens i l'evolució dels sistemes i mètodes que han estat utilitzats per a l'ensenyament de l'educació física i l'esport, a Europa Oriental durant els dos últims segles, i que ha creat allò que anomenem com a "Moviment Gimnàstic de l'Est".

Paraules clau

Història, Educació Física, Esport, Història de l'Esport, Història de l'Activitat Física.

Abstract

Gymnastic Movement of the east (I)

This article tries to give answer to the origins and evolution of the systems and methods that along the two last century itself there are employee for the teaching of the physical education and the sport in the Europe Oriental, creating what we call as the "Gymnastic Movement of the east".

Key words

History, Physical Education, Sport, History of the Sport, History of the Physical Activity.

Orígens

Johann Amos Comenius

El primer pedagog conegut de l'Europa de l'Est que va propugnar l'ús de l'exercici físic com a mitjà educatiu, a l'estil dels grans humanistes de la seva època, va ser **Johann Amos Comenius** (en txec Kommensky) (1592-1678), el qual va adoptar aquest nom per haver nascut a la localitat

de Komna (Moràvia oriental). Aquest pensador defensava la pràctica diària de la gimnàstica entre els escolars, cosa que els brindaria l'oportunitat de realitzar curses, jocs de pilota, esgrima, natació i altres exercicis d'habilitat, com ara caminar sobre les mans, saltar pel cercol, caminar sobre una corda, etc.

Moltes de les seves idees sobre la gimnàstica, les va reflectir a la seva obra "Orbis pictus", amb nombrosos gravats sobre els seus jocs, escrit en alemany i en llatí, on, al capítol dedicat a la cursa podem llegir: "Els nois s'exerciten en les curses, tant sobre gel, per a la qual cosa calcen les sabates que cal, com al camp, per a la

qual cosa tracen una línia a la qual el vencedor ha d'arribar primer, sense sobrepassar-la. Aquest rep les gràcies de l'àrbitre. En lloc dels torneigs, que estan en decadència, es practiquen, avui en dia, curses eqüestres, en les quals es corre cap a un cercle, amb la llança" (Diem, 1966, t 1,466)

Les idees de Comenius es van difondre entre tota la joventut hongaresa especialment i en tot l'Imperi Austro-hongarès, fins al punt que es van crear nombroses escoles aristocràtiques militars, en les quals a més a més de les pràctiques físiques tradicionals de l'esgrima i l'equitació, també aplicaven les seves teories per a la formació física de nobles i oficials de l'exèrcit. A una d'aquestes rellevants escoles creades a Viena, se li va donar el nom de Theresianum, en honor de l'Emperadriu Maria Teresa (1717-1780), que el 1777 va promulgar el Decret "Proporció Educationis", en virtut del qual es va introduir per primera vegada un control estatal de la gimnàstica en els àmbits educatius, tot garantint-ne així la pràctica a totes les escoles de l'Imperi Austro-hongarès.

A partir del segle XVIII, nombrosos monarques europeus es van interessar per disposar de centres de formació de comandaments militars d'inspiració prussiana, que els aportessin els coneixements suficients i més nous, sobre la preparació física de les seves tropes. En aquest sentit, Estanislau II (1732-1798), últim rei de Polònia, va

patrocinar l'aplicació de la gimnàstica a l'Escola Superior Militar creada per ell mateix; o el tsar Pere I de Rússia (1672-1725), que va introduir en l'exèrcit una mena d'instrucció gimnàstica per a la seva formació física. Amb l'inici del segle XVIII, comencen a crear-se centres privats en els quals es difonen les idees i les pràctiques gimnàstiques vingudes d'occident, cosa que provoca la creació de nombroses associacions esportives aristocràtiques de tipus esportiu, especialment a Hongria i Txèquia, com a forma d'autoafirmació de la seva identitat i independència nacionals, davant els interessos de l'imperi que es mantindrien en l'òrbita del Turner germànic.

Entre els pioners de la gimnàstica alemanya als països de l'est, trobem **Ignasi Clair** (1794-1866), professor hongarès que ensenyava esgrima als fills de famílies benestants, mentre la seva esposa instruïa els joves sobre els exercicis físics adequats per preservar la infantesa de malformacions del creixement, a tall de gimnàstica correctiva.

Un altre precursor de la gimnàstica alemanya al seu país, va ser el rus **A. Hollander** (1796-1854), que va néixer a Riga (Rússia), però va estudiar a Prússia, on va conèixer les idees de Jahn, que el van portar a crear a Birkenruh (Lituània), un institut gimnàstic que a través dels seus alumnes va aconseguir, el 1841, introduir la gimnàstica en diverses fundacions docents, i crear associacions gimnàstiques a Reval i Mitau.

Al sud de Rússia, també apareixen aquest tipus d'associacions gimnàstiques, com a Odessa, on es van crear dues associacions, el 1837, per mitjà de dos germanorussos: **Lange** i **Horn**. En alguns països, aquest tipus d'entitats gimnàstiques van rebre noms patriòtics, com és el cas de Bulgària, on es coneixien amb el nom de "**Junak**" (que significa "Heroi"), on després del seu alliberament de l'Imperi Otomà, el 1878, s'unirien amb les associacions Sokol del país. A Romania la pràctica de la gimnàstica és introduïda el 1822 per **Stephan Ludwig Roth**, un deixeble de Pestalozzi, que va intentar-ne la implantació a l'Institut de Medeasch, encara que no ho va aconseguir fins a l'aixecament de la prohibició de la gimnàstica el 1846; després es van fundar diversos centres en diverses localitats del país, fins que el 1889 es van agrupar tots i van formar la **Lliga de Siebenbürgen**, el nom de les muntanyes veïnes en les quals Roth va ser afusellat per les autoritats hongareses, el 1849, per "enemic de la nació magiar".

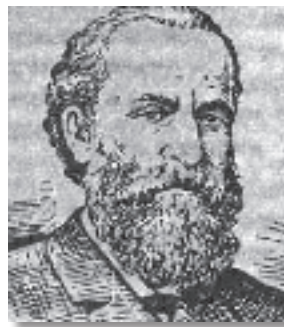
Entre els pioners que van introduir les idees de la gimnàstica alemanya de Jahn a la regió de Bohèmia, també trobem Rudolf Von Stefanie (1817-1855), fill

d'un capità de l'exèrcit prussià i deixeble de l'alemany Biselen, que el 1840 va fundar l'Institut Nacional de Gimnàstica a Praga i que més tard "va ser nomenat Inspector Nacional per als Estaments del Regne de Bohèmia, posteriorment es va traslladar a Viena." (Diem, 1966, t 2,180).

Quant a la pràctica de la Gimnàstica Sueca a l'Europa de l'est, els seus primers precursors serien el suec **G.M.Pauli** (1809-1839), que és cridat a Rússia el 1831 com a instructor dels oficials de la Guàrdia Imperial, i que més tard, va ser substituït pel seu compatriota **Carl Frederich de Ron** (1809-1887), que es va encarregar d'aquesta mateixa comesa des de 1837 fins a 1858. Com a conseqüència d'aquells ensenyaments, l'any següent, el 1859, es va publicar el primer "Reglament per a la Gimnàstica de l'Exèrcit" i el 1885 es va fundar, a Sant Petersburg, la primera escola de gimnàstica i esgrima per a oficials.

Un altre dels introductors de la Gimnàstica Sueca a l'Europa Oriental, va ser el metge **Franjo Buçar** (1866-1946) que el 1874 va fundar la primera associació gimnàstica croata i que el 1893 va visitar Estocolm per aprendre directament les idees de Ling; va arribar a ser el fundador i primer president del Comitè Olímpic Nacional; no obstant això, el 1912, el rei va acordar la dissolució de totes aquestes societats gimnàstiques a Iugoslàvia pel seu marcat caràcter separatista.

La gimnàstica russa: P. F. Lesgaft

Piortr Franzevich Lesgaft

El veritable fundador d'un sistema gimnàstic escolar a l'Europa de l'est, va ser el pedagog rus **Piotr Franzevich Lesgaft** (1837-1909), nascut a Sant Petersburg, era el tercer fill d'un joier d'origen alemany, que va estudiar Medicina i el 1869 va arribar a ocupar la Càtedra d'Anatomia de la Universitat de Kazan, de la qual el van acomiadar per les seves crítiques obertes cap als mètodes poc científics utilitzats pels seus col·legues, cosa que el va impossibilitar per poder desenvolupar la docència. Davant d'aquesta situació, el 1872 va començar a treballar com a assessor de gimnàstica terapèutica en la consulta privada del Dr. Berglindt; es va dedicar a escriure diver-

sos llibres i articles sobre la gimnàstica, amb els quals va aconseguir que l'anomenessin encarregat de la instrucció física dels cadets, a l'Escola Superior Militar.

El 1875, el Ministeri de la Guerra el va comissionar per passar dos estius a l'Europa Occidental, per tal de conèixer-ne els sistemes gimnàstics; va arribar a visitar 26 ciutats de 13 països; el sistema anglès va ser el que més li va agradar, especialment per les seves estrictes regles higièniques, els jocs a l'aire lliure, els llargs passeigs i la pràctica de la natació, encara que detestava el servei existent dels alumnes més petits cap als més grans als col·legis.

Quan va tornar a Rússia el 1877, va publicar l'obra *“Relacions de l'Anatomia amb la Gimnàstica i objectiu principal de la Gimnàstica a les escoles”*, on resumeix el seu programa de gimnàstica per als centres militars, que començaria a aplicar-se en 12 col·legis militars del seu país; i també van començar a organitzar-se Cursos per a Instructors de Gimnàstica per a les Acadèmies Militars, que fins llavors mai no s'havien desenvolupat. A partir d'aquell moment, va començar a publicar les seves obres més importants, com ara *“Educació familiar”* (1884), *“Ensenyant gimnàstica per a guarderies”* (1888) i *“Fonaments teòrics d'Anatomia”* (1905). Tanmateix, les seves teories educatives no va poder posar-les en pràctica per culpa de les autoritats acadèmiques, que veien en les seves idees un perill per la seva tendència a promoure l'ociositat entre els escolars, fins que el 1892 va poder desenvolupar el seu mètode a la Societat per al Foment del Desenvolupament Físic, que es va crear a Odessa; el seu exemple fou seguit en altres ciutats, com Sant Petersburg el 1893, Moscou en 1895 i altres poblacions importants del país. Aquestes societats van construir nombroses zones de joc a les ciutats i van fomentar la pràctica d'hàbits esportius entre els joves, tot preparant-los a través de jocs d'equip, campaments, excursions, passeigs amb vaixell durant l'estiu, o patinatge sobre gel i trineus a l'hivern, especialment entre els nens i nenes més pobres.

El 1894 és nomenat Secretari de la Societat per al Foment del Desenvolupament Físic a Sant Petersburg i dos anys després el Ministeri d'Educació li encarrega l'organització de Cursos per a Instructors Civils Femenins d'Exercicis Físics i Jocs, amb una durada de tres anys i en els quals van participar 100 dones en la primera promoció i 166 en la segona; va cridar molt l'atenció per la baixa consideració social que tenia la pràctica d'activitats físiques entre les dones russes. Estudiaven fisiologia, higiene, història de la gimnàstica i realitzaven les pràctiques en guarderies i orfenats, on aplicaven els seus jocs d'equip, esgrima, patinatge i exercicis gimnàstics.

Més endavant, aquests cursos també s'aplicarien a l'àmbit masculí, encara que el 1901, les autoritats tsaristes van tornar a prohibir-li impartir els seus ensenyaments, acusant-lo d'ajudar a la recollida de firmes per alleugerir les dures condicions imposades als estudiants que havien participat en protestes revolucionàries; per la qual cosa li van prohibir residir a la capital de l'imperi, en capitals provincials i en ciutats amb universitats, durant un període de dos anys; va ser confinat sota arrest domiciliari en una casa rural d'una vila de Finlàndia (país que aleshores pertanyia a l'Imperi Rus); encara que va sol·licitar el seu perdó al Tsar en nombroses ocasions, al·legant... *“els seus molts anys de treball educatiu...”*, (L. See Ekonohov, 1969, 204) en institucions com l'Institut Mèdic de Dones, el Laboratori de Biologia de Sant Petersburg i els Cursos de Gimnàstica.

Quan va finalitzar el seu tancament, va tornar a la capital per organitzar els seus cursos, però després que els seus estudiants participessin activament en els esdeveniments revolucionaris produïts de 1905 a 1907, aquests cursos van ser prohibits definitivament el 1907; va haver de marxar, per motius de salut, a climes més càlids i va morir al Caire (Egipte) el novembre de 1909.

Al seu funeral a Sant Petersburg hi van assistir més de 6.000 persones, i les autoritats van haver d'establir cordons policials i van promulgar una prohibició de realitzar oracions al costat de la seva tomba. Quatre mesos després de la seva mort, les autoritats tsaristes van tornar a permetre la reobertura dels Cursos de Gimnàstica, que es van continuar celebrant fins a 1919, data en la qual va començar a funcionar l'Institut Lesgaft d'Educació Física.

A l'obra de Lesgaft, a més a més del pensament de Rousseau, s'aprecia una marcada influència, que ell mateix va reconèixer en vida, del naturalista francès Jean-Baptiste Lamarck, en afirmar que *“tot allò que s'exercita es millora, qualsevol cosa que quedi inactiva, es destruirà i desapareixerà. Això aplicat tant als animals, com a la moral dels homes i al seu treball físic”* (Lesgaft, 1909, 35).

Considerava que s'aconseguia un desenvolupament intel·lectual òptim quan tots els òrgans corporals eren exercitats de forma simètrica. Igualment, en el seu mètode s'aprecien grans influències del sistema anglès d'Arnold, especialment de la generositat i la companyonia en els jocs d'equip, encara que era poc partidari de les competicions esportives, per la faramalla que els envoltava, com els trofeus, banderes, insígnies, etc.

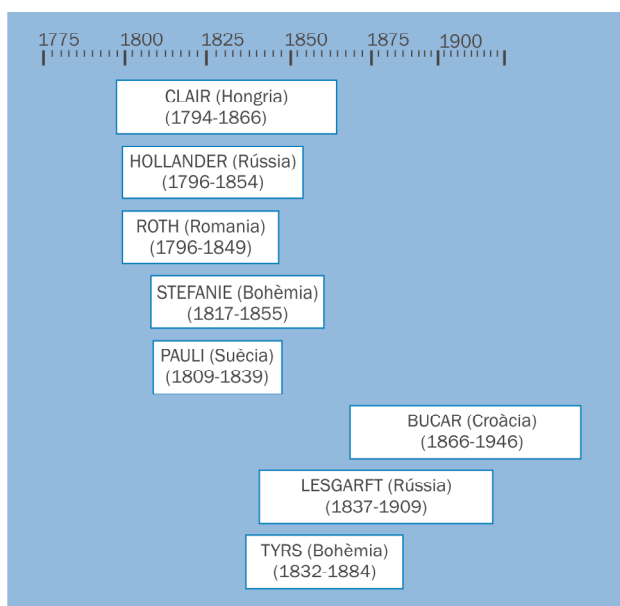
Opinava que el sistema suec de Ling mancava de base didàctica i no feia atenció al sistema nerviós central, ni

educava qualitats físiques com ara la flexibilitat, la velocitat, o la resistència, i tampoc no desenvolupava aspectes del caràcter com la tenacitat o la decisió. (L. F. Contecha, 1981).

Lesgaft es va oposar al sistema alemany de Jahn i en general a qualsevol gimnàstica que hagués d'utilitzar equipament o materials especials: *“Els exercicis utilitzant equipaments impliquen sensacions agudes; per tant, afebleixen les emocions dels joves i els fan menys receptius i impressionables; això gairebé no sorprèn, quan les joves van a la universitat i fumen amb excés, beuen i es desafien en duels”* (Vzglyady, 1912, 95).

Quant a la Gimnàstica Sueca, l'atreia el seu principi de treball gradual i progressiu, que fomentava el desig natural dels nens cap al moviment, però no li agradava la seva subordinació per la correcció postural mitjançant equipaments per a la fixació dels moviments.

A les seves classes va utilitzar els jocs, com a mitjà per a la formació del caràcter, de la camaraderia, del joc net i de la justícia, però no va incloure competicions esportives, per considerar-les negatives per a la moral dels joves, perquè fomentaven l'egoisme i no permetien desenvolupar gradualment els exercicis. El seu ideal era que el nen creixés dins del ciutadà ideal i que “solament si tots els òrgans es desenvolupen de manera harmònica, l'organisme humà serà capaç de millorar i produir l'esforç més gran amb la menor despesa de temps i energia (Vzglyady, 1912).

El seu mètode era un sistema gimnàstic per a l'escola i les llars, basat en els principis següents: (Riordan, 1977, 50).

- Els exercicis s'havien de realitzar de manera gradual i progressiva.
- S'havia de començar amb explicacions simples, però no amb demostracions.
- Havien d'aprendre exercicis de complexitat en condicions diverses, per poder incrementar després la dificultat de les tasques i la velocitat d'execució.
- S'havia de potenciar la participació física de les dones, com a alliberament social.
- Els exercicis s'havien de realitzar sense fer servir equipaments ni materials especials.
- S'havien de fer servir jocs, però sense desenvolupar-los en forma competitiva.

Les associacions gimnàstiques

El Moviment Sokol

Monument al Dr. Miroslav Tyrs, fundador de l'Orel a Olomouc (República Txeca)

De les associacions gimnàstiques d'influència alemanya sorgides amb el suport de Stefanie a Bohèmia, en va sorgir una de gran rellevància que va ser la Institució Gimnàstica Ortopèdica de Praga, que el 1861 es va dividir en dues associacions diferents; d'una banda l'associació d'inspiració alemanya basada en el Turner i de l'altra, una associació promoguda pel professor d'Història de l'Art a la Universitat de Bohèmia, **Miroslav Tyrs** (1832-1884), i també pel txec **Jindrich Fugner**; els quals van adoptar per a la seva associació el nom **SOKOL** (“Falcó” en txec). Aquesta nova associació es va estructurar en “unitats” locals i la primera unitat es va crear a Praga el 16 de febrer de 1862, encara que aquell mateix any també se'n van fundar unes altres 8 unitats a Bohèmia

i Moràvia. El juny del mateix any es va realitzar una exhibició a la qual van assistir gran nombre d'autoritats governatives, amb una cerimònia en la qual es va presentar oficialment la primera bandera Sokol, pintada sobre seda per Josef Manes.

Els Sokol vestien vestits típics nacionals txecs, amb una camisa vermella i una casaca a sobre, que recordava els uniformes de Garibaldi i s'adornaven amb un barret també vermell que portava una ploma de falcó. Als seus gimnasos utilitzaven molts termes en llengua txeca, que estava començant a formar-se com a llengua literària, amb vocables breus i tallants.

El militarisme i el nacionalisme txec d'aquest moviment, van ser les seves senyes d'identitat des dels començaments, tot i no existir encara la pàtria txeca, que no aconseguiria la independència de l'Imperi Austro-hongarès fins a 1918, cinquanta-sis anys després de la fundació del Sokol; tanmateix, des de la seva creació realitzaven tots els exercicis i cerimònies en públic i no perdien cap oportunitat d'encoratjar els seus membres perquè mostressin el seu patriotisme.

Després de la segona Guerra Mundial, el terme Sokol era sinònim del mateix exèrcit txec, que es va encarregar, sobretot, de mantenir l'ordre a les zones rurals, i va arribar a tenir gran influència entre tota la població del país, cosa que va provocar que després de la guerra, aquestes associacions fossin dissoltes per la Unió Soviètica i els seus dirigents fossin vigilats i perseguits; molts d'ells van haver de fugir a d'altres països, en els quals van divulgar la seva pràctica, especialment als Estats Units, on fins i tot actualment continua havent-hi nombroses unitats Sokol.

Els exercicis practicats pels Sokol es desenvolupaven amb una gran disciplina militar, i es caracteritzaven, en la majoria dels casos, per l'absència d'equipaments i la celebració de grans reunions d'exhibició en què participaven milers de gimnastes, encara que *"...limitats per les exigües capacitats dels estadis de llavors, els organitzadors procuraven no passar dels 20.000 participants en les magnes demostracions de gimnàstica sincronitzada... les 'slets' (reunions) van arribar a reunir fins a 300.000 participants."* (J. L. Salvador, 2004, 514).

La base del sistema Sokol, molt pròxima al model francès d'Amorós, estava constituïda per exercicis gimnàstics a mans lliures en grups amb formacions (o piràmides), exercicis militars (esgrima, boxa, lluites, etc.), balls, cants, representacions teatrals, excursions i campaments. El moviment Sokol es va oposar durant

molt de temps a la pràctica d'esports, encara que amb el temps es van anar incorporant als seus programes.

La seva difusió per tot Europa va ser molt ràpida, especialment entre les dones, i es va arribar a constituir el 1908 la Unió d'Associacions Sokol Eslaves i el 1912 el primer Festival Gimnàstic Paneslau, amb 2.300 participants. Una prova de la seva gran implantació a Txèquia, és que els dos primers presidents de la República de Txecoslovàquia, T. Masaryk i E. Ben, eren membres d'unitats Sokol.

La central Sokol es va ubicar el 1925 en un antic castell situat a la vora esquerra del riu Moldava, més avall de Hradschin, i que van anomenar "Tyrshaus" en honor del seu fundador. Des de la seva prohibició per les autoritats soviètiques, els festivals Sokol es van suspendre, però es van continuar celebrant després de finalitzar la segona guerra mundial, reconvertits en les "Spartakiades".

Els Sindicats OREL

Com a resultat dels canvis ideològics produïts després de la publicació de l'encíclica "Rerum Novarum" del Papa Lleó XIII el 1891, es produeix en les institucions catòliques un interès manifest cap a la utilització de les activitats físiques i esportives, com a forma d'evangelització i formació ideològica dins de l'àmbit educatiu general.

Alhora, a final del segle XIX van començar a produir-se atacs dins de les associacions Sokol centreuropees, cap a aquells dels seus membres que manifestaven orientacions religioses, en ser un moviment d'inspiració socialista; cosa que va produir nombroses expulsions i enfrontaments. A les regions amb una major implantació catòlica, com Moràvia, el nord-est i el sud de Bohèmia, aquesta persecució va ser més gran, i va provocar que els catòlics comencessin a crear les seves pròpies associacions polítiques i sindicals. En aquest sentit, el 14 de març de 1896 es va crear l'Associació d'Artesans Catòlics de Praga, i se'n va designar com a President Josef Burian de Vysehrad i poc després es fundarien les associacions de Lisen i de Zlín el 1902 i la de Brno el 1903.

La primera secció gimnàstica dins d'aquestes associacions cristianes obreres, va ser fundada el 5 de juliol de 1902 a Brno (Moràvia) per Hasek, sacerdot de Lisen; va realitzar la seva primera exhibició gimnàstica pública a Lisen amb 64 gimnastes el 1905; ja en aquell temps vestien uniformes amb camises i cinturó blancs.

Alhora, a la ciutat de Zlín (Moràvia), el sacerdot

P. Ignát Nepustil, de l'Associació Ciril·lometòdica, amb el capellà P. Emmanuel Dvorák, van crear el 1907 una altra secció gimnàstica en la qual vestien amb camises blaves i eren majoritàriament membres de l'Associació Cristiana Obrera; per la qual cosa en el 4t Congrés del Partit Social Cristià de Moràvia, celebrat a la ciutat de Velehrad el 22 d'agost de 1904, es va acordar aprovar la idea presentada per l'obrer moravià Bohuslav Koukal, de Brno, per crear a tots els districtes regionals del partit, seccions d'Educació Física, perquè com s'afirmava a les conclusions del congrés:

“Les capes socials obreres, sobretot els obrers de la indústria, són cada vegada més febles respecte a les seves capacitats físiques i per això cal iniciar alguna cosa per detenir aquest fenomen. És necessari que les associacions socials cristianes cuidin més els seus membres, tenint en compte la seva salut i diversió, per la qual cosa es recomana formar seccions gimnàstiques especials i per a això se'ls exigeix elaborar les instruccions necessàries” (L. Sustr, 2004)

Partint d'aquesta resolució, es va encarregar al P. Jan Srámek l'organització d'una comissió d'estudi a la ciutat de Brno el 1905, que va donar com a resultat la creació de la secció d'educació física de la Unió Catòlica de la ciutat de Vyskov, amb 34 membres i es va elegir com a primer president el sacerdot P. Bohumir Bunz.

L'abril de 1908 es va organitzar un congrés, amb una gran exhibició gimnàstica a Kromeriz, on es va aprovar la proposta de P. Stepán Klapil, perquè les seccions d'educació física del partit social cristià s'anomenessin “OREL” (“Àguila”) (com a contraposició als “Sokol” [falcons]), segons el model organitzatiu eslovè fundat en 1906 pel Dr. Jan Evan Krek; es va decidir que l'uniforme oficial estaria format per pantalons i sabates negres, camisa blau clar, cinturó de cuir amb el monograma d'OREL i la gorra típica amb una ploma d'àguila al costat.

El 22 d'octubre de 1911, l'enginyer Bedrich Pospisil va reorganitzar a Praga, el “Districte Orel del Regne Txec”; data que es considera com la de la fundació oficial de l'Orel a Txèquia; tanmateix, l'apogeu de l'Orel es va veure truncat amb l'inici de la I Guerra Mundial, que des del començament va afectar aquesta zona centre-europea. El 1918 es produeix la primera reorganització, s'aproven nous estatuts i el tractament que a partir de llavors rebrien tots els membres: “Fra” per als homes i “Germana” per a les dones; i també la desvinculació

de l'Orel de les estructures del Partit Social Cristià, tot passant a ser una organització independent. Tanmateix, alguna cosa va seguir igual que abans de la guerra, com és el cas dels continus atacs del moviment Sokol.

El 24 i 25 d'agost de 1930 es va celebrar la primera Festa de l'Orel al santuari d'Hostyn, que es continuaria realitzant fins als nostres dies, malgrat els esdeveniments negatius que es produïrien posteriorment.

El 1929, va començar la negociació entre l'Orel i la Unió d'oficials Txecoslovacs, sobre l'obligatorietat de la formació militar dels 14 als 50 anys, tant d'homes com de dones, a les escoles i en les organitzacions esportives; per fer-ho, l'Orel es va encarregar d'organitzar els cursos de preparació dels instructors. El 1931 s'introdueixen els exercicis d'ordre en les exhibicions gimnàstiques de les unitats Orel, segons el model militar elaborat per Fra Stanislav Cvek i el 1932 l'Orel txecoslovac va ser la primera associació esportiva que introdueix l'educació militar obligatòria en les seves unitats, organitza escoles militars i publica manuals per a la seva aplicació, com l'editat el 1934 amb el títol: “Amb l'Educació Militar cap a un estat poderós”. També van establir insígnies de mèrits per la consecució de determinades proves per nivells.

Tanmateix, aquest primer període de reorganització i èxits es veuria frenat novament amb els esdeveniments previs a la 2a Guerra Mundial; quan en la conferència entre Anglaterra, França, Alemanya i Itàlia, van acordar, el 29 de setembre de 1938, la firma del “Pacte de Munic”, pel qual, a fi de procurar la pau a Europa, s'accedia a les demandes alemanyes que les regions de Txecoslovàquia amb majoria de població alemanya (les regions de Sudetenland), passessin a ser controlades pel govern alemany, mitjançant un protectorat que van anomenar “Bohèmia i Moràvia”; al govern de la 2a República Txeca, en veure's traït pels aliats, no li va quedar més remei que acceptar les condicions per tal de garantir la pau a la resta dels seus territoris. Tanmateix, per les protestes dels universitaris, el 28 d'octubre de 1939, el govern nazi tanca les universitats i expulsa els txecs d'Eslovàquia, amb la qual cosa comença un període de detencions i assassinats. El Decret núm. 17.281 del Ministeri d'Assumptes Interiors, del 29 de març de 1939, ordenava la dissolució dels cossos militars i manava el lliurament de les armes que s'utilitzaven per a l'educació militar; amb això es va acabar l'educació militar a les associacions Orel.

L'ordre núm. 7256/I de la Direcció de Policia de Brno, del 30 de novembre de 1941, manava la confis-

cació del capital i les propietats de l'Orel a Bohèmia i Moràvia, i en suspenia les activitats, per considerar-los enemics de l'Imperi en haver format part de nombroses guerrilles en contra de l'ocupació nazi, per la qual cosa els seus membres van ser perseguits, torturats i assassinats per la GESTAPO i molts d'ells, sobretot sacerdots, van ser empresonats en camps de concentració, majoritàriament al de Dachau. No podem oblidar que entre els ideals de l'Orel es trobava no només la defensa de les idees catòliques, sinó també de la pàtria Txecoslovàquia; per això havien rebut des de petits una educació militar als centres i associacions esportives, una instrucció que en aquell període els estava resultant de gran utilitat.

En cessar les operacions guerrilleres després de la 2a Guerra Mundial, es va procedir a la segona renovació de les unitats Orel i es va iniciar un període de lluita per la seva independència contra l'intent d'unificació de les associacions d'educació física i les organitzacions esportives del país, sota el control del Sokol, que havia aconseguit la creació del Comitè Central d'Educació Física Nacional (UNTV), presidit per Antonin Hrebik. Després de 1945, el desig del Partit Comunista a Txecoslovàquia era educar la joventut segons la seva ideologia, la qual cosa era inacceptable per a l'Orel Catòlic, encara que el Sokol, d'inspiració socialista, sí que ho acceptés el 1946. El 16 de novembre de 1946, es va convocar l'Assemblea Constituent de la Unió Txecoslovàquia d'Educació Física (CsTS) i se'n van aprovar els estatuts; estava formada per 40 organitzacions d'educació física, esportives i turístiques, amb l'objectiu de:

“[...] garantir el desenvolupament i la perfecció de l'educació física en totes les seves branques, per millorar la salut del cos, elevar la capacitat espiritual i la valentia moral del major nombre possible de classes del poble, a fi que la nació dels txecs i els eslovacs surti amb èxit de les actuacions i campionats internacionals” (Sustr, 2004).

El 1946 es van tornar a celebrar els Campionats Esportius Orel, que s'havien desenvolupat des de 1927 fins a 1941; a més a més, es van incorporar a les seves festes activitats de dansa, marionetes, teatre i cant. Entre els esports en què es competia hi havia l'atletisme, la gimnàstica amb aparells, el voleibol, el tennis de taula, l'esquí de muntanya i, en els últims anys, proves militars.

El Ministeri de l'Interior va autoritzar oficialment l'Orel a reprendre les seves activitats el 12 d'abril de 1946 i durant aquesta etapa de la segona renovació (1945-1948), es van consolidar les concentracions de Festes Orel, es van establir noves insígnies, es va aprovar un nou uniforme festiu, a més a més dels vestits per als exercicis, blau i amb els pantalons blancs.

Els esdeveniments de febrer de 1948 van portar els comunistes al govern del país i amb ells van començar les persecucions, judicis i empresonament dels dirigents d'associacions no comunistes. Al principi de març de 1948, es va publicar l'ordre per la qual les associacions que volguessin continuar amb les seves activitats, ho haurien de sol·licitar expressament i Orel ho va sol·licitar, però no li ho van acceptar, per la qual cosa, d'acord amb el decret del Ministeri d'Interior de 15 de juny de 1948, les propietats d'Orel van ser lliurades al Sokol i es van donar per dissoltes les seves activitats; després de la corresponent protesta, la decisió es va fer ferma a través del Decret de la Seguretat Nacional del 15 de juny de 1950, pel qual es declarava dissolta l'organització Orel.

El febrer de 1968, es van elaborar uns nous estatuts i reglaments presentats al Ministeri d'Interior, que va considerar favorable la reorganització de l'Orel, sempre que no realitzessin funcions de l'educació física i que només fessin activitats esportives. El 21 d'agost de 1968 les tropes soviètiques i del pacte de Varsòvia van ocupar la República Txeca, amb la qual cosa es va donar per finalitzat el nou intent de renovació de l'Orel, fins al 30 de juny de 1990, data en la qual, amb la caiguda del Mur de Berlín, va tornar a reorganitzar-se el moviment Orel a la República Txeca, després de 42 anys de prohibició.

Bibliografia

- Contecha, L. F. (1981). *Gimnasia Bàsica*. La Habana (Cuba): Ed. Pueblo y Educación.
- Diem, C. (1966). *Historia de los deportes*. Barcelona: Ed. Caralt.
- Historie Orel (Internet). Ladislav Sustr. Praga. 2004. http://www.orel.cz/profil/historie_2.html [Consulta: 02/03/2005].
- Lesgaft, P. F. (1909). Pamyati Zhhana Lamarka, *Mir*, núm. 21-24, 35.
- Riordan, J. (1977). *Sport in Soviet Society*. Londres: Cambridge University Press.
- Salvador, J. L. (2004) *El deporte en Occidente; historia, cultura y política*. Madrid: Cátedra.
- See Ekonohov, L. (1969). *Strastny Uchitel*. Moscow.
- Vzglyady, M. (1912). *Na fizicheskoe obrazovanie*, P. F. Lesgaft, Pamyati Pyotra Frantsevicha Lesgafta. St. Petersburgo.